

UNITÁŘSKÁ MORALITA

TÉMA ČÍSLA:

BŮH MÁ DOBROU NÁLADU aneb **ZÁŽITKOVÁ TEOLOGIE V PRAXI**

Sešit B

2017

Anketa – pokračování ze sešitu A

O TOM, CO HEZKÉHO MĚ DÍKY BOHU POTKALO, A TŘEBA TROCHU I O NĚM

Radovan Lovčí

Za co jsem vděčný a co mne potkalo v životě hezkého? Odpovědět stručně? Pro spisovatele těžký úkol. Hezké ženy hned na úvod vynechám, neb mi často prováděly nehezké věci. A přejdu raději k záležitostem nadčasovým a duchovně smysluplnějším. A vytknu tři:

1. Jsem vděčný za nenadálý kolaps v mých 16 letech. Ten rozhodně nebyl zážitkem hezkým, nýbrž velmi poučným. Naučil mne, že naše vědomí je nezávislé na těle i našem běžně vnímaném materiálním prostoru. Kdybych už býval byl nikdy neprožil jinou duchovní zkušenost, tato byla dostatečně a zásadně formující, aby mne ovlivnila po celý zbytek života a nikdy mi nedovolila sklouznout k bohapustému materialismu.

2. Vděk cítím také k rakovnickému ovčákovi a zároveň příteli manželů Tomášových, který mne seznámil s Ramanou Mahárišim a jeho odkazem a přes něhož jsem se později dostal též ke knihám dr. Paula Bruntona. I když si vážím řady svých profesorů z filozofické fakulty, žádný z nich mi nedal po filozofické stránce do života tolik, jako Brunton a Maháriši, na jejichž moudrost mne, na rozdíl od mnoha učených pánů profesorů, dokázal upozornit – a také ji sám rozpoznal – onen mladý ovčák, přestože ho veřejně nikdo nezná a nikdy se nepyšnil žádnými akademickými tituly. A dodám, že později mne o týchž duchovních učitelích řekli více i někteří (dnes už zpravidla nežijící) unitářští kazatelé a rovněž jim jsem za seznámení s těmito dvěma i jinými duchovními velikány (nevyjímaje N. F. Čapka) upřímně zavázán. (Stejně jako své babičce za seznámení s evangeliem a učením Ježíše Nazaretského.)

3. A vděčný jsem taktéž za to, že mohu žít ve vyspělé západní zemi, s moderním zdravotnictvím, sociálním státem (byť ten český je na rozdíl od států evropského Západu ještě v mnohém nedomrlý a kulhající) a ve vzdělané a poměrně otevřené společnosti se svobodou slova. Možná je to „jen“ dobrá karma, možná vzácný duchovní dar, který nám umožňuje mimo jiné svobodně duchovně poznávat a růst a v rozličných ohledech se rozvíjet. Nezapomínejme, že mnozí obyvatelé planety, kteří žijí v různých politických diktaturách či islámských teokraciích, podobnou možnost nemají. Měli bychom si jí proto umět vážit a také ji prospěšně zužítovat v našem aktuálním zrození.

Arlette Mitterpachová

Asi jsem fideistou v obecném slova smyslu, protože věřím, i když si myslím, že není možno Jeho existenci jakkoliv prokázat. Nehledě na to, že si každé náboženství představuje svého boha, ať mu říká jakkoli. Takže klidně tam nahoře může být JEDEN, pod různými jmény! (Ha ha, to mi připomnělo Shakespeara a jeho růži, která i pod jiným jménem bude vonět stejně.) A ani to, že v kohosi věří lidé na celém světě, není důkazem toho, že JE! Ale o tom to není. Já VĚŘÍM, že „něco“ je. A víra není o důkazech! V něco věřím a o něčem VÍM, že je to tak, jak si myslím, a vůbec o tom nepochybuji. A s nikým o tom nediskutuji, nikoho nepřesvědčuji, protože každý člověk je „jinde“. Vzpomeňte si, že se kdysi maloval Ježíš se srdcem, které mělo ve středu zářivý bod. Boží jiskru, kterou prý máme všichni (že by gen?), takže ON je v každém z nás. Ehm, takže když ho o něco prosím, tak mu připomínám, že je ve mně, tak ať se o tu mou schránku a blaho stará. Také myslím, že se stará poměrně dobře. Jen aby se brzy neunavil! Myslím, že život není těžké „břímě“, které vláčíme, ale že je veselý a příjemný – alespoň většinou. Já osobně si myslím, že zlé mám za sebou, také toho nebylo málo, ale teď mě čekají jen samé hezké věci. Ať takové či onaké. Přeci JE krásně na světě!

Vladimír Švanda

Bůh je dokonalý a stejně dokonalí máme být i my, říká Ježíš Kristus (v posledním verši 5. kapitoly evangelia Matouše). U Lukáše, 6:36 je „milosrdní“, takže Boží dokonalost spočívá zřejmě předně v milosrdenství, ale patří k ní jistě i dobrá nálada, radost a spokojenost. (Ke stálé radosti vybízí apoštol Pavel na konci některých dopisů (na příklad 1. Tesalonitským). Santóša = spokojenost je jednou z výzev Desatera jógy (kterému Ježíš Kristus dával zřetelně přednost před Desaterem biblickým). Trvale špatná nálada a nespokojenost dovedla některé lidi až k terorismu a sebevraždě. Mračíme-li se, jsme-li „otráveni“ a nespokojení, kazíme náladu i svým bližním. Mějme dobrou náladu, radujme se, budme spokojeni a usmívejme se na všechny lidi. Uděláme tím svět lepším.

Václav Diviš

...A přátelské rýpnutí do Unitářské mozaiky na závěr. Věta „Bůh má dobrou náladu“ naznačuje, že Bůh je náladový. A trvá na tom, že existuje. Já věřím v Prámysl. Od které získáme duchovní plnost, celistvost. Mozaika se slepuje z kousků. Mám radost, že mi bezděky vnutila držet se celistvosti. Do které neprašším jen proto, aby nepopraskala a nepřešla – v mozaiku.

ÚVAHA NA TÉMA DIALOGU KŘESŤANSTVÍ A BUDDHISMU

s podtématem

„Zemři“ v Kristu a staň se Buddhou, tedy Probuzeným

Luboš Zámíš

Výše uvedené podtéma (jeho znění), na které jsem přišel studiem, zájmem o náboženství, filozofii, historii, a při své vlastní životní cestě, nechci nikomu vnucovat, aby v duchu tohoto hesla, nebo jeho výkladu, pojímal svou duchovní či životní cestu, ani se nejedná o podnět pro akademickou debatu, ale jedná se o zamyšlení nad uvedenou problematikou, tedy podle toho, jak ji pojmám, a to letem světem, jako když větříček zafouká.

Kristem je myšlen Ježíš Nazaretský, zvaný též Ježíš Kristus. Podle mého názoru to byl prorok, filozof, potulný kazatel. Záznamy o jeho životě zanechali historici, a to zmínkami o jeho osobě. Jeho myšlenky, názory a představy nám interpretovali jeho učedníci, žáci, a to prostřednictvím evangelií či dalších písemností, např. dopisů apoštolů. Ježíš Nazaretský prezentoval svými výroky názory na zákonitosti tohoto světa, vesmíru, na cestu člověka. Výroky jsou součástí tzv. pramene Q, který se nezachoval, pokud ho tedy nemají schovaný ve Vatikánu (spekulace), a dále jsou používány v evangeliích (dobrých zprávách), které vznikaly po Kristově životě, a které byly sepsány pro různé kulturní a náboženské skupiny, a to učedníky Krista, tedy evangelisty. Ježíš Nazaretský byl Žid, mluvil pravděpodobně aramejsky (semitský jazyk), evangelia jsou psána v řečtině (indoevropský jazyk). Předpokládá se, že evangelisté byli Židé. Proudů v prvotním křesťanství, které vykládaly evangelia, byly v podstatě proudy katolický, ariánský a gnostický. Nejvíce se prosadil proud katolický, a to nikoliv proto, že by bylo nejvíce katolíků, neboť ariánů prý bylo více, ale proto, že se proud katolický nejvíce prosadil u císaře Říše římské Konstantina I., narozeného dle dostupných zdrojů cca 272 let po narození Ježíše Nazaretského (dále jen po Kristu), který se rozhodl prosazovat šíření křesťanství, a to deklarací náboženských svobod v Říši římské, a to vydáním, společně se spoluvládce Liciniem, Ediktu milánského v roce 313 po Kristu. Cíl byl i politicky pragmatický, tj. být podporován při svém panování božstvy a Božstvy, takže

pochopitelně neměl zájem mít ve své říši skupiny navzájem se hádajících křesťanů, ale církev s jednotným výkladem, což nebylo jednoduché a největší zájem na sepětí se světskou mocí, za účelem prosazení se, měl evidentně proud katolický, jehož stoupenci byli i cca geograficky nejbliže. Ostatní, dá se předpokládat, asi religióznější, mystičtější proudy, neměly na sepětí se světskou mocí, tedy ve smyslu stát se vládní/státní ideologií, ani třeba tak velký zájem, neboť věděly, že platí: „Podej ďáblu prst a bude chtít celou ruku“, tedy v tom smyslu, že v případě užšího sepětí se světskou mocí hrozí mnohem větší riziko institucionalizace dané církve, a to v tom smyslu, že kněží a věřící pak nebudou sloužit Bohu a svojí cestě ke spáse (životu věčnému, návratu domů, vysvobození se z hmoty), ale podpoře expanze určitého světského vladaře, vlády, tedy podpoře světských cílů, jako jsou moc a peníze, k čemuž posléze skutečně došlo. Tímto pochopitelně nechci zpochybnit poctivou víru věřících v jednotlivých farnostech, a to jak dříve, tak i dnes.

Proč bychom měli „zemřít“ v Kristu? V kontextu evangelií se bezpochyby nejedná o nabádání k sebevraždě, a to za účelem následovat Krista, ale o určité symbolické vyjádření toho, jak bychom se měli chovat, když chceme dojít větší dokonalosti, vystoupení z kruhu života a smrti, Království božího, tedy oblasti/oblastí, kde náš život bude ideálnější a nebudeme se trápit tolik, jak se na tomto světě občas trápíme, neboť každý si nese ten svůj kříž, a kdo chce mít radost, musí mít i starost, což snad není nic špatného, ovšem občas máme jen starost, a radost třeba ani tak ne, a pořád padáme a vstáváme jako ten mytologický pták Fénix.

Jak bychom se tedy měli chovat? Co určuje naše chování? Můžeme to vyjádřit tak, že každý má vlastní ego, své já, tedy v tom smyslu, že každý to myslí dobře, ale po svém, neboť každý prosazuje svoje názory, představy a tím dochází pochopitelně k třenicím v mezilidských vztazích, pračkám, válkám, aj.

Jak tomu můžeme zabránit? Zabránit tomu můžeme jedině tak, že budeme tolerantní. V této souvislosti si tedy můžeme vzít za svoje krédo tzv. **Zlaté pravidlo**, což je jednoduchá zásada vzájemnosti v jednání mezi lidmi uvedená/převzatá z evangelií učedníků Ježíše Nazaretského.

- „**Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.**“
(Bible, Nový zákon, Tob 4,15)
- „**Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jedněte vy s nimi.**“
(Bible, Nový zákon, Lk 6,31, srov. Mt 7,12)

Jak tím, že „zemřeme“ v Kristu, se staneme Buddhou, tedy v překladu probuzeným, osvíceným, tj. člověkem, bytostí, která dosáhla dokonalé realizace, tzv. osvícení, a tak definitivně ukončila koloběh neustálého zrozování (samsáry), a je

tak osvobozena od tzv. tří jedů mysli (nevědomost, hněv a chtivost) a je naplněna soucitem k trpícím bytostem ?

V podstatě si to můžeme vyložit jako mystik, a to tak, že natolik důsledně zneutralizujeme svoje ego, že již nežijeme ze světa, ale ve světě a tím se staneme probuzenými, nebo se na své životní cestě budeme chovat tak, abychom dodržovali Zlaté pravidlo, viz výše, což je chování, které žádný buddhista bezpochyby nemůže zpochybnit.

Jak vyplývá z výše uvedeného, dá se zkonstatovat, že abychom mohli „umřít“ v Kristu a stát se Buddhou, tedy probuzeným, potřebujeme k tomu toleranci, a to nejen vlastní, ale i svého okolí. A to je tom oč tu běží, tedy letem, světem, jako když větříček zafouká, ovšem nesmíme se nechat odfouknout, ale prostředky k dosažení cílů pevně držet, aby nás to nesmetlo.

MUSÍME SI POMÁHAT aneb MILUJ BLIŽNÍHO SVÉHO

Jiří Kloboučník

Jednoho dne jeli otec se synem, když tu se dostali se svým vozem do úzkého úvozu. Najednou koně zůstali stát. Oba muži pohlédli vpřed a viděli, že ze svahu se skutálel velký balvan a zatarasil cestu. Otec se obrátil na syna: „Běž a odval ten kámen, ať můžeme jet dál.“ Syn sestoupil z vozu a opřel se do balvanu. Ale ať se namáhal sebevíc, balvan se ani nepohnul. „Zkus to z druhé strany,“ radil mu otec. Syn tedy zkusil balvan odvalit, jak zněla rada, ale opět bezúspěšně. Ulomil tedy velikou silnou větev a pomocí páky se snažil kamenem pohnout. Ani tímto způsobem se mu to však nepodařilo. Zkoušel to znovu a znovu, ale kámen se nepohnul ani o kousek. Celý znavený zanechal svého snažení a rezignovaně řekl: „Otče, nejde to, zkusil jsem už všechno. Budeme se muset vrátit.“ Otec se na něj dlouze podíval a pak se zeptal: „Opravdu jsi zkusil všechno?“ Syn bez zaváhání odvětil: „Ano, úplně všechno.“ A k jeho překvapení mu na to otec řekl: „Myslím, že úplně všechno ještě ne. Zapomněl jsi na to nejdůležitější, ještě jsi mě nepožádal o pomoc.“

Je to krásný, moudrý a poučný příběh. Možná se to na první pohled nezdá, ale hovoří o nejcennějších mezilidských vztazích – o lidské sounáležitosti, vzájemnosti, potřebnosti... My lidé přece patříme k sobě, minimálně jako biologický druh, a jsou situace a okamžiky v našich životech, kdy si již nevystačíme jen sami se sebou. Ať chceme či nikoli, ať se nám to líbí nebo ne, bez druhého člověka či lidí, bez jejich pomoci, se někdy neobejdeme. Měli bychom si však zároveň uvědomit, že stejně tak jako druzí mohou být pomocí pro nás, i my můžeme někdy znamenat pomoc pro ostatní.

Samozřejmě že by se vzájemná pomoc neměla zneužívat či nadužívat, ale přece jenom bychom měli považovat za jakousi občasnou samozřejmost umět si o pomoc říct a naopak, umět ji poskytnout

Mám dlouholetého kamaráda, snad bych mohl říct přítele, který mě za celá ta léta, co se známe, na rozdíl ode mne, nikdy o nic nepožádal. O žádnou sebemenší pomoc. Vážím si ho, a proto mě to dost mrzí. Člověku to dodává určitý pocit vlastní ceny a potřebnosti, když může pro druhého něco udělat. Když se tak nedě-

je, může to naopak přivodit pocit bezvýznamnosti a nicotnosti – „takhle mně ten druhý vidí, neznám a neumím nic, čím bych mu mohl prospět“. I takto si můžeme nezájem kamaráda či partnera vykládat. Myslím, že z hlediska našeho duševního zdraví, je velmi důležité být někdy někým požádán o pomoc.

Poskytování nezištné pomoci, a to jakékoli, přináší vždy pocit naplnění a vlastní užitečnosti, zažívání štěstí a radosti ze života. Bez nadsázky můžeme říci, že to významně prospívá našemu zdraví. V předchozí větě jsem použil slovo **nezištné**. A o to právě jde. Žijeme v době převratných změn. Mění se kolem nás všechno: technologie, životní prostředí, životní priority, mezilidské vztahy a v neposlední řadě i význam a obsah slov. Shrnuto – mnohé už není tím, čím zdá se být. Proto si dovolím říct k tématu, o kterém je řeč: „Není pomoc jako pomoc“.

Slyšeli jste už o **hodinovém manželovi**? Berte to jako řečnickou otázku, protože nepochybuji o tom, že ano. Využívají ho v drtivé většině ženy žijící tzv. single, což je jeden ze šlágrů dnešní doby, žít single je in. Ne každá či každý umí vyměnit rozbitý vypínač nebo těsnění u dřezu, přišroubovat garnýže, spravit rozbitý zámeček. A pokud není možné požádat o pomoc manžela vlastního, tak proč nepožádat manžela hodinového? Řekl bych vynikající podnikatelský nápad, kreativita se meze nekladou. Přes všechna možná pozitiva však může přinášet i různá úskalí.

Ne vždy se rozbije pouze vypínač, zámeček nebo přestane fungovat těsnění. A proto bylo asi jen otázkou času, než si jistí podnikaví muži vzali tento druh podnikání jako muštr a maličko ho rozvedli k ještě větší dokonalosti. No, vředy vlastně už jedna z nejstarších moudrých knih hned na svém počátku říká: „**Není dobré býti člověku samotnému. I učiním jemu pomoc, kteráž by při něm byla.**“ Jenomže nebyl by to člověk, aby vše nepřevrátil naruby k obrazu svému. Nakonec, má to svoji logiku. Když je poptávka, nabídka na sebe nenechá dlouho čekat. A tak vše funguje k naprosté spokojenosti všech zúčastněných. Zkrátka některé single dámy už mají po krk hledání svého vysněného prince, a tak si raději připlatí za „**hodinového manžela – s bonusem**“.

Celkem vzato nejedná se zase až tak o úplné novum. Historie se opakuje, pouze si převléká kabáty podle poslední módy a něco se pak může jevit jako exces současné doby. Ať tak či onak, poněkud mě děsí, co vše si můžeme za peníze koupit. Možná ještě o něco více mě však děsí pocit, že čím dál více zapomínáme na to, co vše si za peníze koupit nelze. Kam se ztrácí všechno to bohatství ducha, na kterém je vybudována a stojí lidská pospolitost, pevnost a hloubka partnerských vztahů, perspektiva a smysluplný obsah života?

Co předáme nové generaci? Osobní zkušenost, že stačí mít peníze a všechno je OK? Vředy pak si můžeme koupit úplně všechno! Opravdu úplně všechno?

KVĚTINOVÁ SLAVNOST V PLZNI V ROCE 2017

Radovan Lovčí

Letošní květinová slavnost plzeňských unitářů se konala v neděli 2. července 2017 opět v pronajatých prostorách v centru Plzně. Zatímco loni k její realizaci posloužil hotel Central na náměstí Republiky (v *Tvůrčím životě* je mylně uveden Slovan), v tomto roce se stala místem konání budova Masných krámů Západočeské galerie v Plzni v Pražské ulici. Slavnosti se zúčastnily téměř tři desítky osob, přičemž o umělecký a moderátorský doprovod se stejně jako v minulých letech postarali Bedřiška Koželuhová a Jiří Hlobil.

A co bylo myšlenkovým středobodem této akce? Zatímco předloni to byl odkaz mistra Jana Husa a loni se vzpomínalo na císaře Karla IV., na letošní rok připadlo 95. výročí vzniku Pražské obce Svobodného bratrství a 85. výročí vzniku plzeňské Unitarie.

Tuto skutečnost ve své promluvě vyjadřoval také Rev. Luděk Pivoňka, jenž při ní vycházel mimo jiné z Čapkovy přednášky „Náboženství zítřka.“ Upozornil na to, že proces reformace, který byl nastartován před 500 léty Lutherovým vystoupením ve Wittenbergu a v důsledku vedl i ke vzniku organizovaného unitářství, je ve své podstatě neukončený. Také náboženství, jeho výklad a představy o něm procházejí vývojem, stejně jako celá společnost spolu s její vědou a kulturou, a i dnes jsme v mnohém dál, nežli byli reformační hlasatelé před půl tisíciletím či Ježíšovi stoupenci před dvěma tisíciletími. Stejně tak jsme o sto let dál nežli v době Čapkově, přesto řada Čapkových myšlenek zůstává aktuální i pro dnešní dobu a stále je mnohým z nás hlubokou inspirací. A právě v duchu idejí a odkazu N. F. Čapka chceme naše české unitářství nadále rozvíjet, a z vlastních tuzemských zdrojů a v duchu již bezmála staleté tradice, již spoluutvářela řada pozoruhodných duchovních osobností z českých zemí, napomáhat k jeho dalšímu růstu.

Na Květinové slavnosti v Plzni bylo též upomenuto významné životní jubileum Rev. Ludka Pivoňky, přesněji jeho 50. narozeniny (*7. 7. 1967). Zástupci obce mu předali jako dárek několik knih a písemnou gratulaci a popřáli mu mnohý osobní i duchovní zdar do další padesátky...

Akci navštívili také někteří příznivci a unitářští hosté z Prahy a Teplic. Celá událost skončila tradičním společným jídlem, tentokrát v salonku hotelu Plzeň.

NOVÉ KNIHY A STUDIE VĚNOVANÉ DĚJINÁM ČESKÝCH UNITÁŘŮ

Radovan Lovčič

Encyklopedii menších křesťanských církví v České republice vydalo v roce 2015 pražské nakladatelství Karolinum. Obsáhlá knižní práce čítající 655 stran pochází z pera dvou předních českých odborníků na náboženskou problematiku, docentů Zdeňka R. Nešpora a Zdeňka Vojtíška. Její součástí je i kapitola věnovaná Náboženské společnosti českých unitářů (str. 421–435), kde je nastíněn teologický profil světového unitářství, jeho domácí podoby i dějiny jednotlivých obcí a středisek.

Autoři se snaží objektivně a nestranně podat jak teologickou charakteristiku českých unitářů, tak i jejich bezmála staleté dějiny, provázené jak růstem a úspěchy, tak též pády a krizemi. Snaha o stručné a povšechné podání samozřejmě vede k tomu, že nebylo možné zmínit všechny podstatné či krizové momenty našich dějin, které by stály za zmínku. Více zde např. vystupuje do popředí spor mezi českými unitáři v 90. letech 20. století nežli léta hospodářské krize či počínající normalizace, jež rovněž provázely nedobrovolné odchody významných i řadových členů (Václav Žižka, Eduard Tomáš, Václav Antropius aj.).

Už samo zařazení českých unitářů do rámce evangelických církví může být samozřejmě z pohledu řady evangelíků sporné a problematičké, ba i z pohledu unitářského. (Totéž platí například pro v knize zmíněné Svědky Jehovovy.) Nicméně odráží fakt, že unitářství má své kořeny v době reformační a i vzdor radikálnímu přístupu k náboženství v podobě překročení původních biblických a ryze křesťanských hranic do zvolené církevní skupiny přinejmenším historicky náleží.

Pro autory zvenčí, blíže neobeznámené s unitáři, bývá vždy obtížné vystihnout duchovní profil a teologické směřování unitářství. Pisatelům zmíněné knihy se daná věc naštěstí úspěšně zdařila. Stručně a výstižně nastiňují jednotlivé ideové proudy v rámci především amerického i českého unitářství. A uvědomují si, že výsledný obrázek může být poměrně pestrý a mnohvrstvý a že zde vedle sebe koexistují jak unitáři sekulárnějšího zaměření, kteří stavějí především na etice, tak i ti, pro které je zásadní transcendentní přesah náboženství nebo kteří mají dokonce blízko k různým formám mystiky, esoteriky či trendům New Age.

Nedílnou součástí duchovní cesty unitářů, jak upozorňuje autorská dvojice, je též snaha nestavět proti sobě vědecké a duchovní poznatky. K tomu bych ovšem ze zkušenosti přidal ještě jeden podstatný postřeh. Hovoří-li totiž konkrétní unitář

o slučitelnosti vědeckého a unitářsko-duchovního pohledu na svět a o tom, že tyto nestojí v opozici, nikdy není zcela jasné, o jaká východiska se opírá. Zatímco unitářský skeptik, blížký např. spolku Sisyfos, bude mít jasný názor na to, co je z pohledu vědy akceptovatelné a co nikoliv; unitář mající blízko k vědním alternativám, typu např. transpersonální psychologie, bude zastávat pravděpodobně poněkud odlišná stanoviska.

To vše k unitářství nedílně patří, a nejenom k tomu českému. Občas slyším v NSČU spíše ojedinělé hlasy, že by české unitářství mělo být více ideově sjednoceno (nechci říci přímo unifikováno), snad také proto, aby i na lidi zvenčí nepůsobilo občas poněkud matoucím a nejednoznačným dojmem. Taková cesta by ovšem zbavila moderní unitářství jeho typické plurality a spíše by nás vracela do úzké a konzervativnější podoby, typické například pro unitářství transylvánsko-maďarské. Na druhé straně nevidím problém v užším sbližování českých unitářů prostřednictvím různých formálních či zcela neformálních platform, jako je to tomu v USA. A takovou platformou může být například i *Unitářská mozaika*. Stejně tak mne nepřekvapuje, když je konkrétní obec převážně profilována určitým směrem, přičemž její profilace je často ovlivněna orientací duchovního či většiny členské základny.

Setkal jsem se v té souvislosti v minulosti na unitářské půdě také s pojmem „nevyprofilovaný duchovní“. Být nevyprofilovaný by měl být z pohledu některých unitářů předpoklad pro výkon duchovenské profese v NSČU. Osobně však tento pojem pokládám za oxymoron. Za dvě dekády mého spojení s unitáři i při studiu promluv již nežijících duchovních jsem totiž dosud neobjevil jediného duchovního, jemuž bych mohl přisoudit přízvisko „nevyprofilovaný“. Každý měl své určité preference, teologicko-filozofický přístup i vztah k transcendentnu, který se jasně zračil v jeho promluvách, ale také v tom, kterým duchovním tématům se vyhýbal anebo nevěnoval. Důležité ovšem je, aby byl každý náš duchovní schopen tolerovat, že unitářství je individualistický směr a v našich osobních východiscích se můžeme taktéž lišit – a to je třeba z jeho strany ve vztahu k členstvu (i členstva k němu) vždy respektovat. (Tento respekt by tedy měl být obousměrný.)

Nešporova a Vojtíšková kniha, jak už zaznělo, se mimo jiné snaží nestranně podat krizové období 90. let v rámci NSČU. Autoři usilovali o to, aby celý problém podali z nadhledu, vyváženě, nikoliv jednostranně, tak jak byl občas prezentován zástupci rozváděných skupin. Zároveň ale v rámci zestručnění neuvádějí vše a v případě podrobnější studie by určité záležitosti zasluhovaly bližší rozbor.

Na knize je chvályhodná též snaha stručně zmapovat všechny náboženské obce, včetně těch zaniklých, jejich historii i vývoj členské základny. To se při tristním stavu unitářského archivu, který netěší mne ani jeho externí návštěvníky

(autory díla nevyjímaje), ukázalo jako neřešitelná úloha. Z dostupných torzních archiválií totiž nelze dějiny obcí přesně popsat. Podle možností jsem proto autorům vypomohl sám s dostupnými základními informacemi a stejně tak i další oslovení unitáři, jichž bylo povícero. Dnes bych možná některé informace ještě doplnil či více rozvedl, o což se stručně pokusím alespoň v této recenzi.

O některých obcích a skupinách víme jen velmi málo, a proto by ani při možnosti zpracovat jejich dějiny podrobněji nebylo možno uvést více informací. Např. o existenci unitářů ve Znojmě jsme se v NSČU dozvěděli pouze z jednoho staršího dokumentu. Tím však naše povědomí končí. O některých střediscích zase víme jen z vyprávění pamětníků, např. starších duchovních. Jiná jsem objevil ještě později, kdy už byl rukopis knihy hotov.

Kromě v knize uvedených středisek dočasně vznikla sdružení unitářů také na Sázavě a v Karlových Varech, a to již v době meziválečné. Detailnější informace, včetně přesnější chronologie, nám však chybějí. V letech následujících po 2. světové válce fungovala menší skupinka unitářů rovněž v Ústí nad Labem okolo Čapkova syna Eduarda. A v 90. letech dočasně působila skupina unitářů i v Prostějově a s pomocí bratra Mikoty vydávala časopis *Hanácký unitář*. (Jeho čísla jsem však v pražském ani plzeňském unitářském archivu neobjevil.)

Tyto údaje, s výjimkou Znojma, kniha docentů Vojtíška a Nešpora neobsahuje. I přesto jde v jejím případě o užitečný publikační příspěvek (nejen) k dějinám a teologii unitářů, který zahrnuje mnohé cenné a pro řadu unitářů neznámé informace, a neměl by proto chybět v žádné obecní unitářské knihovně.

Česká Unitaria zatím podrobnější zpracování svých dějin z vlastních zdrojů postrádá. Snad jednou v budoucnu taková kniha vznikne spojenými silami více autorů. Přesto se domnívám, že pro skutečně hloubkový přehled dějin tuzemských unitářů (stručné pojednání např. v rozsahu diplomové práce problém nepředstavuje) bude zapotřebí, aby nejprve vznikly studie mapující dějiny jednotlivých (i zaniklých obcí) a osudy významných unitářských osobností. To vnímám jako předpoklad k detailní syntéze, ale toto vše nám zatím chybí. Přitom jde časově o běh na velmi dlouhou trať. Snad k tomu někteří z nás, kteří jsou publikačně činní, postupem času svým malým dílkem pozvolna přispějí a snad by tomu mohli napomoci také někteří studenti teologie a religionistiky, které NSČU v nedávné době oslovila a využívá je k různým výpomocným pracím. Možná se z některého jednou stane i nový duchovní, možná někdo z nich v budoucnu věnuje studijní práci některému nepopsanému tématu z dějin naší Unitarie.

Každá taková studie by však měla mít rovněž odborný dohled. V Plzni například nedávno vznikla na Pedagogické fakultě ZČU bakalářská práce věnovaná

dějinám OUP, již sepsala dcera jedné z našich spolupracovnic. Naneštěstí nám ale pisatelka studijní práci i vzdor příslibu své maminky před obhajobou neukázala. A tak její sympatické podání našich dějin bohužel obsahuje faktografické nepřesnosti, ba ani některé osobnosti starších dějin plzeňské Unitarie nezmiňuje, což nám brání v tom, abychom dílo mohli oficiálně publikovat či jako celek prezentovat na našich stránkách. Můžeme pouze doufat, že v případě rozšíření textu do podoby magisterské studie budou tyto nedostatky vyřešeny a pak se zde může otevřít prostor i ke knižní publikaci. V opačném případě má stále šanci někdo z našich studentských spolupracovníků či některý externí historik nebo religionista, a nejen stran sepsání dějin OUP, neboť i jiné unitářské obce v ČR dosud podrobné zpracování svých dějin postrádají ...

ÚSPĚŠNÁ ČESKÁ PREMIÉRA ŠVÉDSKÉHO DRAMATU VÁLKA

Jan Šrajger

V Malém divadle Františka Xavera Šaldy v Liberci se konala v pátek 7. dubna 2017 česká premiéra hry *Válka* současného švédského autora **Larse Noréna** (napsaná v roce 2003). Hned na úvod je třeba podotknout, že dramaturgie libereckého divadla je především v posledních dvou až třech sezonách velmi rozmanitá, zahrnující jak klasiku (například lednovou premiéru inscenace podle oscarového filmu *Zamilovaný Shakespeare*), tak i aktuální hry, které se dotýkají mimo jiné také blízkovýchodního konfliktu v Sýrii či na východě Ukrajiny (částečně jako v případě této hry). Režie se ujal šéf činohry **Šimon Dominik**, který vycházel z překladu **Zbyňka Černíka**. Zajímavou scénu a kostýmy navrhl Karel Čapek. Scéna představuje jakési útočiště či zázemí, které vytváří částečně uzavřený prostor válečné krajiny se dvěma vchody. Stěny a „podlaha“ byly tvořeny maskáčovým vzorem v podobě listů. V pravé zadní části byl vyvýšený zakrytý prostor, který byl posléze využit například jako postel. Zbytek scény dotvářelo pár matrací, stará venkovní vana, menší kamínka, jednoduchý stolek a šňůra s pověšenými kusy oblečení a ručníky (další kusy byly pověšeny na „stěnách“).

Zajímavostí bylo, že autor všech pět postav pojmenoval pouze písmeny A až E, přestože asi všichni se oslovovali křestními jmény. Hra je uváděna bez přestávky téměř dvě hodiny. Je ale nutno připomenout, že přerušením by kus ztratil své napětí, které by se pravděpodobně již nepodařilo navrátit zpět (podobné jako v **Albeeho** hře *Pobřeží*, která byla na této menší scéně rovněž před lety úspěšně uváděna). Skoro jednoduchá zápleтка přináší možná trochu nečekané momenty a zvraty děje. Všichni herci podávají špičkové výkony. Vyzdvihnout si zaslouží zejména **Martin Stránský**, který svou postavu slepce ztvárnil velmi věrohodně. Výborné výkony podává také matka **Jana Hejret Vojtková** a její dvě dcery – prostitutka **Karolína Baranová** a její mladší, trochu naivní dvanáctiletá sestra **Michaela Foitová**. V menší roli – slepce bratra – se představil nejnovější člen činohry Jan Jedlinský.

Hra stále udržuje diváka v napětí a v možném očekávání vývoje a konce, který je ale trochu otevřený. Kus byl výborně zinscenován s dobře zvolenou, trochu psychedelickou či rockovou hudbou (v hudebních předělech scénu lehce upravovali samotní herci). Ačkoliv se děj odehrává v blíže nespecifikované zemi, lze si povšimnout inspirací válečným konfliktem v Bosně a Hercegovině v 90. letech 20. století. Zejména díky neustálým zvrátům a takřka nemožnému odhadnutí konce děje se hře nedá prakticky nic vytknout.

Hodnocení: 100 %

POEMA O MIGUELU SERVETOVÍ

(V Unitářské mozaice druhé pokračování)

Josef Musil

Přinášíme další pokračování delší epické básně „Poema o Miguelu Servetovi“, jejíž části vycházely v Unitářských listech do října 2015. Španěl Miguel Serveto (uváděn nejčastěji jako Michael Servetus) je pro zrod unitářství významnou postavou. Proslul jako odvážný teolog (antitrinitář), humanista, lékař a kartograf. Narodil se roku 1511 (uvádí se také 1509), zemřel mučednickou smrtí roku 1553.

Části básně zveřejněné v Unitářských listech představily Servetovo mládí v rodném Španělsku na počátku 16. století, studia v Toulouse, pak jeho působení u habsburského dvora, kdy jako mladý muž napsal v roce 1531 knihu „O omylech Trojice“. Španělská inkvizice ho vyzvala, aby se k ní neprodleně dostavil k dobrovolnému prošetření svého případu, což se de facto rovnalo odsouzení k smrti. Kromě katolíků pobouřil svým spisem i protestanty.

Nato uprchl do Paříže s cílem věnovat se vědecké práci. Vedl si natolik zdatně (objevil například malý krevní oběh), že byl brzy pozván do prestižního lyonského nakladatelství, aby se ujal role editora při přípravě nového vydání Ptolemaiovy Geografie.

V minulém pokračování, zveřejněném v Unitářské mozaice, jsme si přečetli o tom, jak mistři na pařížské Sorbonně pozvali Serveta do svých řad. Opustili jsme ho v okamžiku, kdy končil svou přednášku ke studentům. Hovořil o pokrytectví katolické církve, vyjadřoval, že všichni lidé mají božskou podstatu, nabádal ke kritickému přístupu k církevním dogmatům a především k prospěšnosti poznávání různých duchovních proudů, o nichž si má každý vytvořit vlastní názor samostatně.

(Životopis Miguela Serveta zpracoval pro české unitáře Radovan Lovčič v samostatné publikaci.)

SONETÉSA

„Dost, vzdorný Serveto! Sbor Sorbonny se straní
tvých strašných deliktů stran mravné přednášky!
Zmiz! Proti verdiktu už není odvolání,
buď navždy prokleto tvé zlo a urážky!

Sám rektor ztratil řeč a skryl si ústa dlaní,
ač slyšel ze tvých hrůz jen mírné výtažky;
pak prostoupil ho hnus a dostal nadýmání
a školní donašeč mu běžel pro prášky..."

„Vy, hloupí pánové, MĚ vyháníte z místa?
Fajn, půjdu na nové, už dávno jsem to chtěl.
Jste klubko chřestýšů, a rektor defétista

se vždycky pokálí, když pozná, co sbor chystá;
vždyť kdo vás převyšší, je pro vás nepřítel.
Vy byste vyhnali... i samotného Krista!

Ach, proč jsem prima vista
hned z kraje neodhad', že každý z vás je had,
jenž zve mě do ráje, z nějž až mě bude hnát,

rád nastaví mi hnát
a smíchy slintaje z mých mnohačetných pádů
se v slinách zapouzdří a změní v čalamádu.

Jste banda bez nápadů;
jen při zákeřné při se přihlásí váš um:
tu lístek s nadávkou mi dáte na album,

tu potutelný šum,
jenž zmlká s přestávkou, je důkaz, za nějž ručím,
že v šeru zádveří si přisete, co učím,

tu (jak jste pod područím
svých křivých páteří) vám úsměv zdobí ret,
když švába zezadu mi cpete pod bired,

tu najdu vlitý med
v mé složce dokladů, jíž chtěl jsem dokladovat,
že nejste učenci, jen stádo tupých hovad,

nu, měl jsem ji líp schovat.
Tou vaší demencí bych Paříž vydláždil!
Leč dosti střízností — mám ušlechtilý cíl,

a s vámi bych tu shnil.
Jdu od vás v radosti, že jinde budu vítán
hrou harf a vihuel co učenecký titán,

v němž sídlí samaritán."
Tak pravil Miguel už v cvalu ze sedla
a Paříž pobledlá se v dálce rozbředla.

DESATERAC

Další město, další duté domy
v bezvědomí ze strachu a chandry...
Co tvé vandry, smělý Migueli?
Vyšuměly! — už to pochop, hochu,
bez vrtochů chvástavého chlapa.
Svět je mapa napatlaná blátem,
do níž dlátem církve vryly výzvy:

Nechť se zjizví tváře zaprodance,
jenž kus žvance podá Servetovi!
Kdo se doví, kde ten kretén káže,
nechť to vzkáže nejbližšímu knězi
v diecézi svého domování,
příčemž ani protestantští bratří,
pokud spatří zmíněného blouda,
an se loudá dáblu do podchvostí,
nejsou prosti povinnosti kázně,
to jest rázně hlásit toto faktum!
Kdo se k paktům se Servetem sníží,
bude s tíží heretické viny
drcen mlýny církevního soudu,
pálen v čmoudu žhavých cejchovadel
a pnut naděl rozskřípaným skřípcem!

Ani ždíbcem soucitu mu kati
 neukráť jeho trudnou trýzeň
 coby sklizeň zasloužených trestů
 bez protestů vzdělanců i chátry,
 neb kdo bratry určí v zrádném hejně,
 skončí stejně — šup s ním na mučidla!
 Čilá čidla církve všecko vidí!
 V každé pídí slídí kněžské spojky
 Boží Trojky nikajského kréda,
 proto běda, kdo z těch dogmat sejde!
 A ty, šmejde Serveto, měls kliku,
 že ti dýku do zad nezasekli
 z tebe vzteklí mistři na Sorbonně.
 Co by pro ně bylo nectným činem,
 to ti v jiném, lepším provedení
 provede ni učenec, ni básník,
 nýbrž chasník mistra popravčího.
 Denně si ho vykrmujem prejtem,
 neboť glejtem biskup nám dal vůli
 k libovůli smět tě bez všech zásad
 deptat, drásat, topit v kleci, vařit,
 leptat, škvařit, ba i z kůže svléci,
 k čemuž přeci nejlepší je hrubec,
 jemuž vůbec na tom nezáleží,
 kdo mu leží v mukách pod rukama —
 klidně máma, kmotr, vlastní dítě.
 A on si tě zmučí nožem v mase
 tak, jak má se mučit arcilotr!

ODPUŠŤ, SAPFÓ...

Odpust', Sapfó, básnířko bujných věků,
 že já, mistr bez žáků na útěku,
 přivínil jsem k hrudi tvou znělou lyru
 z ostrova míru,

kde čas kapal z klepsyder z dlouhé chvíle
 a kde bozi sdíleli kratochvíle
 se svým lidem ve vůni tamaryšků
 v podobě smíšků,

jejichž vášeň pro ryzí člověčinu
 obdařila božstvím rty ženských klínů,
 takže měly dámy a někdy páni
 božskou slast k mání

nezkalenou hříchem či jiným děsem,
 zvláště když jim v ní fandil bůh za závěsem,
 přičemž ještě raději tenhle šibal
 s nimi se hýbal

a pak, když je znavily vilné smyky,
 přijal od nich pozvání na tzatziki.
 Šťastná Sapfó, ty jsi v té době žila,
 písíci svá díla

hrotem listu aloe na předloktí
 nejsladších svých studentek, jež z tvých slok ti
 přednášely gnómy vždy v slastné křeči
 aiolskou řečí,

a žár slunce střežil váš ostrov Lesbos.
 Zato já dnes celý den hladov lež' bos
 lesní roklí, se kterou musím splývat,
 neboť můj privát,

to jsou teď jen prohlubně v temném houští,
 kam se řádný křesťan jen nerad pouští,
 proto jsem tu v bezpečí, jenže běda,
 žít se tu nedá.

Vetché boty snédla mi plesnivina
a můj tabard zespod i svrchu líná
jako líná liška prolezlá prašivinou,
a až se svinou

moje volné kalhoty pod mé moudří,
skončím pouť, jak končí ji všichni bloudí,
kteří se již nemohou vrátit k lidem.
S lhostejným klidem

postavím se nad propast, v jejímž chladu
uhasíná nautický soumrak kladů
pozemského bytí, a Božím očím
pod víčka skočím.

Autorovy vysvětlivky:

Sonetésa – čti: sonetésa (italsky sonetessa). Jedná se o výrazně protažené sonnetto caudato. Sonnetto caudato je sonet s kódou, kdy k tradičnímu rozsahu sonetu o úvodních dvou čtyřverších a následujících dvou trojverších, která přináší myšlenkový obrat básně, případně syntézu předchozí antiteze a teze, je připojeno další trojverší. Toto trojverší má první verš poloviční délky oproti třetímu verši ve

druhém trojverší, se kterým se rýmuje. Následující dva verše třetího trojverší jsou v plné délce a vzájemně se rýmují na nový rým, takže rýmové schéma třetího trojverší je: X — podle třetího verše druhého trojverší / Y / Y. Sonetésa k tomuto sonetu se třemi trojveršími přidává ještě mnohá další trojverší, stejného systému rýmování, bez omezení jejich počtu. Jde vlastně o jedinou variantu sonetu, pomocí níž je možné vyjádřit rozsahem neomezené sdělení v jedné básni. (Například sonetésa Sonettin col covon básníka Carla Porty, *1775 †1821, přidává k základní podobě sonetu ještě 59 trojverší.)

Prima vista – z latiny: na první pohled

Biret – zde pokrývka hlavy univerzitních mistrů té doby

Vihuela – drnkací strunný nástroj s hmatníkem, předchůdce barokní kytary. Používala se v 15. a 16. století ve Španělsku, Portugalsku a Itálii. (Avšak tzv. mexická vihuela, na kterou se hraje doprovod v souborech mexické tradiční hudby mariachi, je odlišný nástroj vzniklý v 19. století, příbuzný s drnkacím nástrojem timple, nazývaným též tiple, pocházejícím z Kanárských ostrovů.)

Desaterac – Poetický slovník autorů Josefa Bruknera a Jiřího Filipa (Mladá fronta 1997) charakterizuje desaterac: „Nerýmovaný desetislabičný verš trochejského spádu se závazným mezislovním předělem po čtvrté slabice, typický pro jihoslovanskou epiku.“ Aby nebyla narušena zvuková celistvost Poemy o Miguelu Servetovi, která využívá rýmů, zvolil jsem zvukovou shodu každého konce verše s druhou stopou v následném verši. Tím je jednak zdůrazněn konec části verše před předělem a jednak zvukově vzniká existence rýmu, ale zároveň se konce veršů vzájemně nerýmují, jak si žádá tradice desaterace.

Nikajské krédo – běžněji nicejské vyznání (krédo), přijaté roku 325 na Prvním nicejském (nikajském) koncilu. Vyznává se jím božství Ježíše Krista a přijímá ho naprostá většina křesťanských církví.

„Biskup nám dal vůli k libovůli“ – Hra s faktem, že inkvizitoři směli používat proti heretikům útrpného práva při výslechu, ale bez souhlasu místního biskupa nesměli vynášet závažné tresty.

„Sapfó (...) tvou znělou lyru“ – Odkaz na to, že báseň je psána formou tzv. sapfických slok (strof), které do poezie uvedla antická básnířka Sapfó. Ta se nejspíš při přednesu básní doprovázela hrou na barbiton (nazývaný též barbitos či barbitus), který náleží do rodiny citer, ale tradičně je spojována s lyrou a není pochyb, že na ni uměla hrát. Sapfické sloky jsou ve své původní podobě nerýmované, což dodržují i pozdější básníci; přesto básník Louis Ménard (*1822 †1901) ve své básni Sapfické sloky – Mé milované (překlad Jindřicha Pokorného, v originále Strophes sapphiques – A la bien-Aimée) použil rýmy. Myslím si, že to sapfickým slokám prospělo, proto jsem je rýmoval také.

Mistr – zde středověký akademický titul; magister

Klepsydra zz – (z řečtiny, česky trativod) vodní hodiny

Gnóma – (z řečtiny) zde „rčení, průpověď (pádná, poučná a moudrá) pověděná veršem nebo rytmizovanou prózou“ (citace z knihy Labyrint literatury, autor Dušan Karpatský, Albatros 2008)

Tabard – Zde svrchní šat, který spolu s biretem patřil k dominantním znakům oblečení univerzitních mistrů té doby.

ZROD

Martin Pařík

Kdys drobné verše povstaly,
krátce zachvěly se, nato zmizely,
však paměť cele zpřetrhána není,
nastal nový jejich zrod a nové chvění.

...

Jako ústa Venušina,
jež vždy stejná jsou, a přece jiná,
je též mandloň ve tvých očích,
v nichž neproměnné Bytí
i jisker plný smích se zračí,
když Bůh tě stvořit chtěl,
nektarem se sytil
medonosných včel,
pak dobrý vítr vál
a květy jabloně tě obsypal.

POSVÁTNÁ, POZEMSKÁ, LIDSKÁ (chvíle)

Lucia Kubinová

Ve tvé nahé přítomnosti
stávám se naplno ženou
od hlavy k patě
dotýkanou.

Nejsem teď v nehmotném prázdnu.
Posvátné zrnko prachu
letící Vesmírem –
to bezcílné klidné zrnko,
kterým se léta snažím stát...
nacházím teď pod tvou dlaní,
když hladí mé tělo,
kterému teď bezostyšně přiznávám
podobu ženy.

